

BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ
2022 METAIS ĮSIGYTŲ VADOVĖLIŲ IR
SKAITMENINIŲ MOKYMO PRIEMONIŲ
APŽVALGA

2023 m.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO AGENTŪRA

TURINYS

ĮVADAS	2
INFORMACIJA APIE ĮSIGYTUS PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS 1–4 KLASĖMS	4
INFORMACIJA APIE ĮSIGYTUS PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS.....	7
VADOVĖLIAI, SKIRTI 5–6 KLASĖMS	7
VADOVĖLIAI, SKIRTI 7–8 KLASĖMS	8
VADOVĖLIAI, SKIRTI 9–10 KLASĖMS	9
INFORMACIJA APIE ĮSIGYTUS VIDURINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS 11–12 KLASĖMS	10
PROFESINIO MOKYMO ĮSTAIGŲ ĮSIGYTI VADOVĖLIAI	11
INFORMACIJA APIE ĮSIGYTAS SKAITMENINES MOKYMO PRIEMONES	12
APIBENDRINIMAS	15

IVADAS

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755 „Dėl Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas mokyklų aprūpinimą vadovėliais reglamentuojantis Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas ([naujos redakcijos aprašas patvirtintas 2023 m. liepos 25 d. įsakymu Nr. V-1005](#)). Apraše numatyta ne tik galimybė už mokymo lėšas, skirtas vadovėliams ir mokymo priemonėms, įsigyti spausdintų bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių (toliau – vadovėliai) ar skaitmeninių mokymo priemonių, bet ir teisė naudotis skaitmeniniais vadovėliais ar skaitmeninėmis mokymo priemonėmis. Apraše įvardyta mokyklų atsakomybė pateikti informaciją, kiek ir kokių vadovėlių bei mokymo priemonių jos įsigijo per kalendorinius metus. Ši informacija turi būti skelbiama mokyklos interneto svetainėje iki kovo 1 d. 2022 m. liepos 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu dėl žinybinės statistikos [Nr. V-1171 \(nauja redakcija 2023-06-28 Nr. 2023-12919\)](#) nustatyta, kad mokyklos iki vasario 1 d. Nacionalinei švietimo agentūrai turi pateikti duomenis apie įsigytus vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones. Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (toliau – ŠVIS) mokyklos pildo duomenų teikimo formas „Duomenys apie mokyklų įsigytus vadovėlius“ ir „Duomenys apie mokyklų įsigytas skaitmenines mokymo priemones“.

ŠVIS duomenų teikimo formoje „Duomenys apie mokyklų įsigytus vadovėlius“ pateikti klausimai apie turimų vadovėlių kiekius, kiek vadovėlių įsigyta 2022 m., taip pat klausiama, ar trūko vadovėlių. Duomenų teikimo formoje „Duomenys apie mokyklų įsigytas skaitmenines mokymo priemones“ mokyklos turėjo pasirinkti skaitmeninių mokymo priemonių licencijų paskirtį, fiksuoti licencijos galiojimo laiką, licencijų kiekį ir kainą, taip pat nurodyti, ar 2022 m. mokyklai trūko skaitmeninių mokymo priemonių.

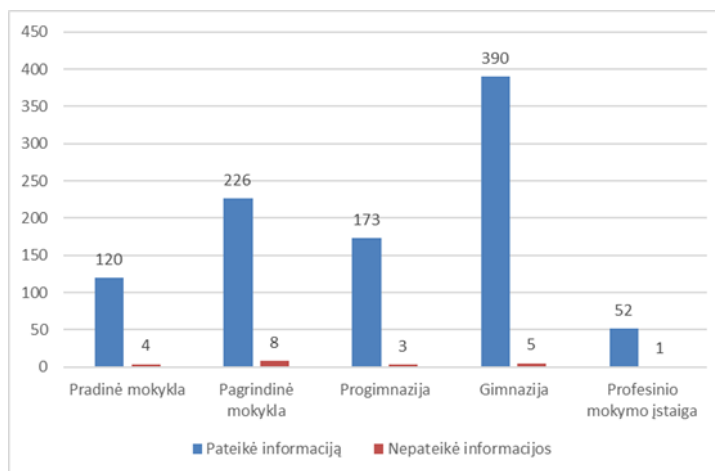
Nacionalinė švietimo agentūra analizuoja duomenis apie bendrojo ugdymo mokyklų įsigytus vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones (toliau – SMP), teikia apibendrintą informaciją Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai ir skelbia ją viešai Švietimo portalo informacinėje sistemoje. Atlikus 2022 m. įsigytų vadovėlių ir skaitmeninių mokymo priemonių duomenų analizę, siekiama pateikti apibendrintus duomenis apie nupirktus vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones:

- 1–4 klasėms (pradinio ugdymo programa);
- 5–6, 7–8 ir 9–10 klasėms (pagrindinio ugdymo programa);
- 11–12 klasėms (vidurinio ugdymo programa);
- bendrojo ugdymo klasėms profesinio mokymo įstaigose;
- įsigytas skaitmenines mokymo priemones 1–12 klasėms visų tipų mokyklose.

Apžvalga atlikta 2023 m. rugsėjo–spalio mėn., remiantis ŠVIS duomenimis.

Duomenis apie 2022 m. įsigytus vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones pateikė 909 bendrojo ugdymo mokyklos ir 52 profesinio mokymo įstaigos, iš viso – 961 švietimo institucija. Mokyklų pasiskirstymas pateikiamas diagramoje (1 pav.).

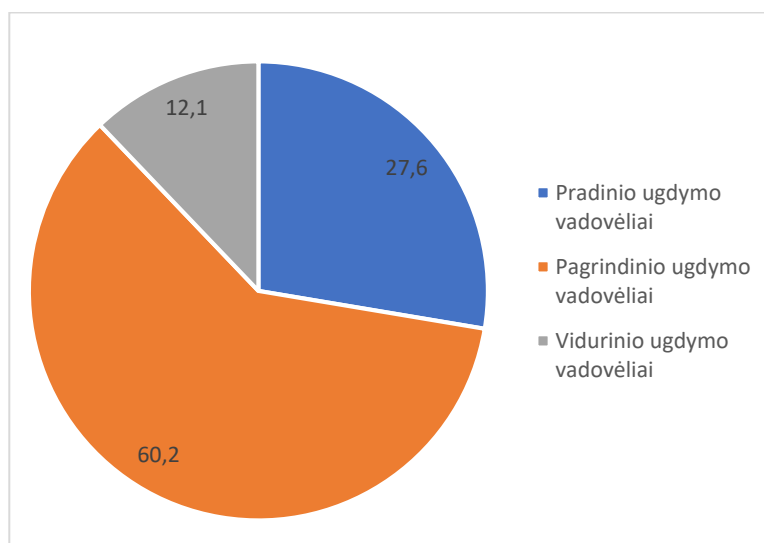
1 pav. Duomenis apie 2022 m. įsigytus vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones pateikusios mokyklos pagal jų tipus

Iš 1 diagramos matome, kad daugiausia duomenų apie vadovėlius pateikė gimnazijos ir pagrindinės mokyklos, o profesinio mokymo įstaigų skaičius yra mažiausias. Pažymėtina, kad, ŠVIS duomenimis, 2022 m. rugsėjo 1 d. Lietuvoje buvo 915 bendrojo ugdymo mokyklų ir 53 profesinio mokymo įstaigos, bendras skaičius – 968. Taigi duomenų iš viso nepateikė 21 mokykla.

Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos pateikė informaciją ŠVIS duomenų teikimo formoje apie 444 vadovėlius¹, išleistus Lietuvoje nuo 2008 iki 2022 m. Vadovėlių (įskaitant ir vadovėlius tautinės mažumos kalbomis) pasiskirstymas pagal ugdymo programas pavaizduotas 2 pav.

2 pav. Įsigytų bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių pasiskirstymas pagal ugdymo programas, proc.

¹ Pateikiama informacija apie kiekvieną vadovėlį, neskaičiuojant jo dalių atskirai

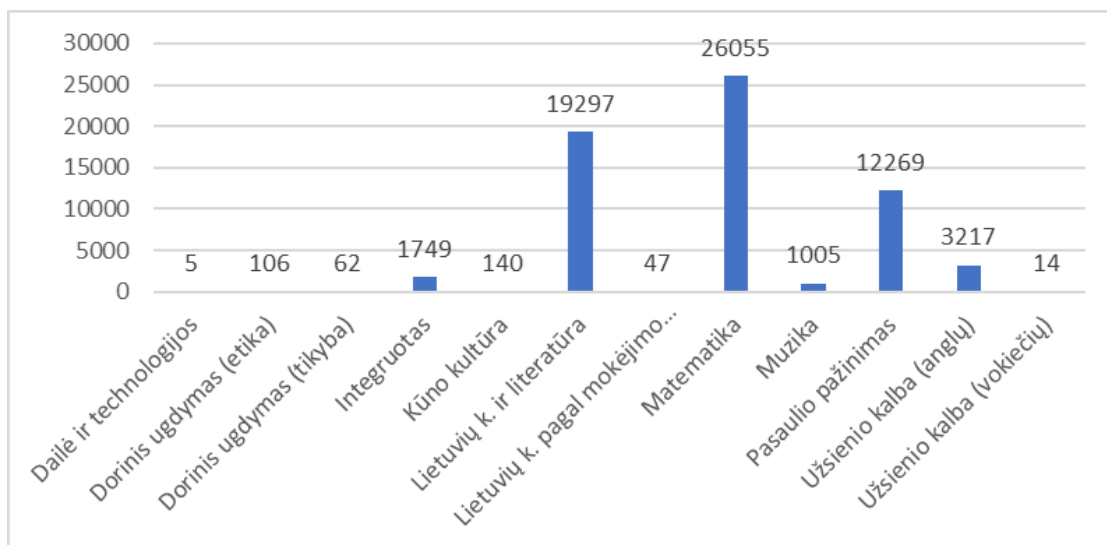
Iš 2 pav. matyti, kad dauguma vadovėlių yra skirti pagrindiniam ugdymui. Kadangi jis apima šešias klases (5–10 kl.), todėl natūraliai tose klasėse mokosi daugiau mokinių nei 1–4 ar 11–12 klasėse. ŠVIS duomenimis, 2021–2022 m. m. pradiniam ugdyme dalyvavo 116 246, pagrindiniame ugdyme – 169 291, o viduriniame ugdyme – 44 725 mokiniai. Taip pat pagrindiniame ugdyme, palyginti su pradiniu ugdymu, padaugėja ir mokomųjų dalykų. Visa tai nulemia didžiausią vadovėlių poreikį šiai ugdymo programai.

ŠVIS duomenų teikimo formoje didžiausią dalį vadovėlių sudaro vadovėliai lietuvių kalba (76 proc.). Tautinių mažumų kalbos vadovėliai sudaro 18 proc. (lenkų k. 11 proc., rusų k. 7 proc.), o likusią dalį (6 proc.) sudaro Lietuvoje išleisti užsienio kalbos (anglų, vokiečių, rusų ir lenkų k.) vadovėliai.

INFORMACIJA APIE ĮSIGYTUS PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS 1–4 KLASĖMS

Kadangi Lietuvoje susiklostė praktika leisti vadovėlius valstybine lietuvių kalba ir tautinių mažumų kalbomis (lenkų ir rusų), todėl apžvelgiame įsigytus 1–4 klasėms vadovėlius pagal mokomąsias kalbas. Pirmiausia susumavome lietuvių kalba įsigytus vadovėlius, paaiškėjo, kad buvo nupirkti 61 586 vadovėliai. 3 pav. parodyta, kaip jie pasiskirstė pagal mokomuosius dalykus.

3 pav. Įsigyti 1–4 klasių vadovėliai lietuvių kalba pagal mokomuosius dalykus

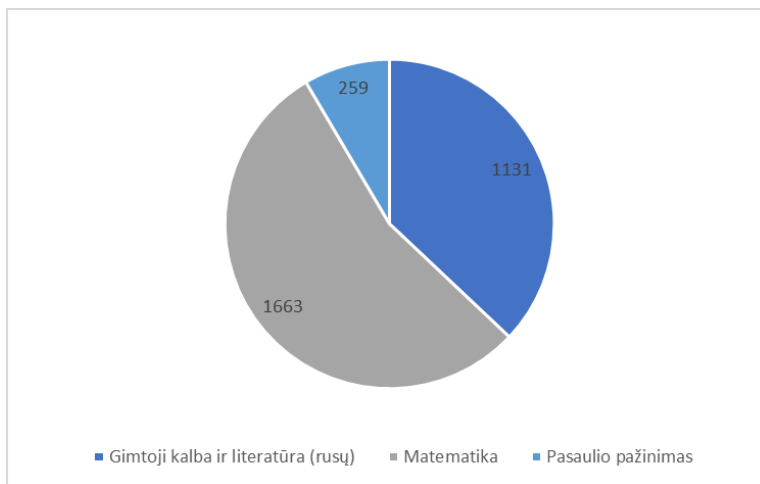

3 pav. matyti, kad daugiausia buvo įsigyta matematikos bei lietuvių kalbos ir literatūros, taip pat pasaulio pažinimo vadovėlių. Darytina prielaida, kad įsigyta daug lietuvių kalbos ir literatūros vadovėlių, nes visi 1–4 kl. vadovėliai iš serijos „Šok“ buvo išleisti 2017 m. Todėl per penkerius metus juos intensyviai naudojant, vadovėliai susidėvėjo. O štai matematikos vadovėlių, tikėtina, daug įsigyta, nes jie išleisti 2019 ir 2020 m. (serija „Taip!“) ir todėl buvo siekiama įsigyti šios serijos vadovėlių likusiai mokinių daliai.

Mažiausiai pradinio ugdymo pakopoje įsigyta dailės ir technologijos (tik penki vadovėliai), lietuvių kalbos pagal mokėjimo lygius ir dorinio ugdymo (tikybos) vadovėlių.

Rusų kalba mokyklų 1–4 klasėms 2022 m. buvo įsigyti trijų dalykų vadovėliai, kurie buvo išleisti Lietuvos leidyklų. Iš viso nupirkti 3053 vadovėliai (4 pav.).

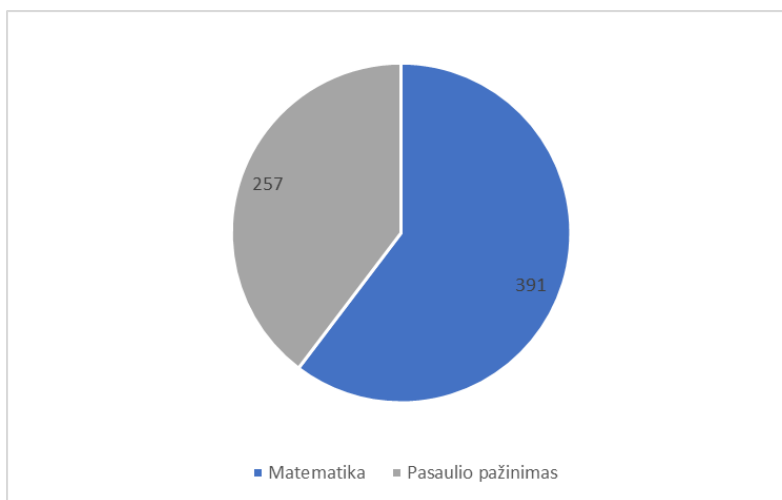
4 pav. Įsigyti vadovėliai 1–4 klasėms mokomąja rusų kalba

Iš 4 pav. aiškėja, kad daugiausia buvo įsigyta matematikos vadovėlių ir kiek mažiau – rusų kalbos ir literatūros vadovėlių.

Mokyklose, kuriose mokymas vykdomas lenkų kalba, 1–4 klasėse buvo įsigyti dviejų dalykų vadovėliai, kurie išleisti Lietuvoje (5 pav.)

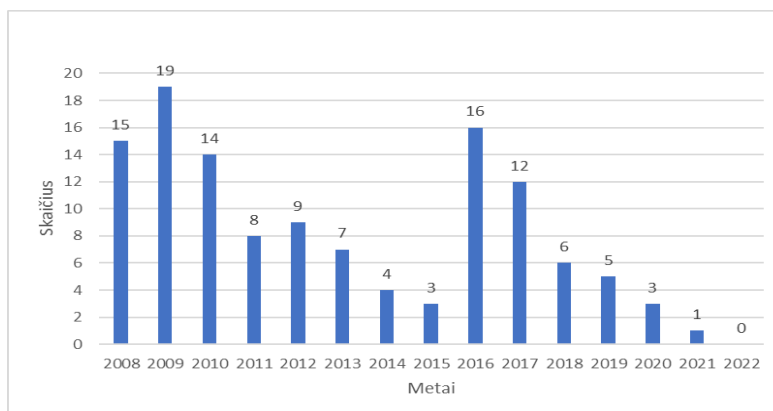
5 pav. Įsigyti vadovėliai 1–4 klasėms mokomąja lenkų kalba

Kaip matyti iš 5 pav., daugiausia įsigyta matematikos vadovėlių. Pasaulio pažinimo vadovėlių įsigyta mažiau.

Analizuojant 1–4 klasei išleistų vadovėlių kiekį pagal jų išleidimo metus, akivaizdu, kad per pastarąjį 15-os metų laikotarpį jų leidybos apimtys kito, tačiau galima įžvelgti du etapus (6 pav.)

6 pav. Išleisti vadovėliai 1–4 klasėms 2008–2022 m. laikotarpiu

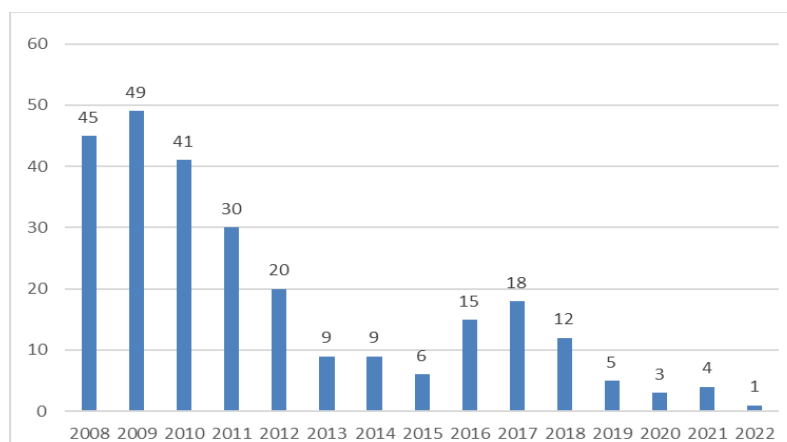
6 pav. rodo, kad didžiausias kiekis vadovėlių buvo išleistas, kai buvo patvirtintos bendrosios programos (2008–2010 m.), o paskui praėjus maždaug septyneriems metams (2016–2017 m.). Mažiausiai vadovėlių išleista, kai rengti Bendrosios programos buvo atnaujinamos nuo 2018 m., dėl to leidėjai laukė programų turinio atnaujinimo. Duomenys rodo, kad 2022 m. mokyklos įsigijo tam tikrą kiekį vadovėlių (kai kuriais atvejais tik kelis vienetus), išleistų net prieš keliolika metų.

Apibendrinami pradinio ugdymo programos įsigytus vadovėlius lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis, matome, kad daugiausia vadovėlių buvo įsigyta mokomiesiems dalykams – gimtajai kalbai ir literatūrai, matematikai ir pasaulio pažinimui.

INFORMACIJA APIE PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS

Didžiausią 2022 m. įsigytų vadovėlių dalį sudaro pagrindiniam ugdymui skirti vadovėliai. Daugiausia jų buvo išleista 2008–2011 m., o paskui 2016–2017 metais, t. y. maždaug po septynių–aštuonių metų. Nuo 2018 iki 2022 m. išleidžiamų vadovėlių skaičius mažėjo, nes buvo laukiama atnaujintų Bendrųjų programų (7 pav.).

7 pav. 2008–2022 m. laikotarpiu išleisti vadovėliai 5–10 klasėms

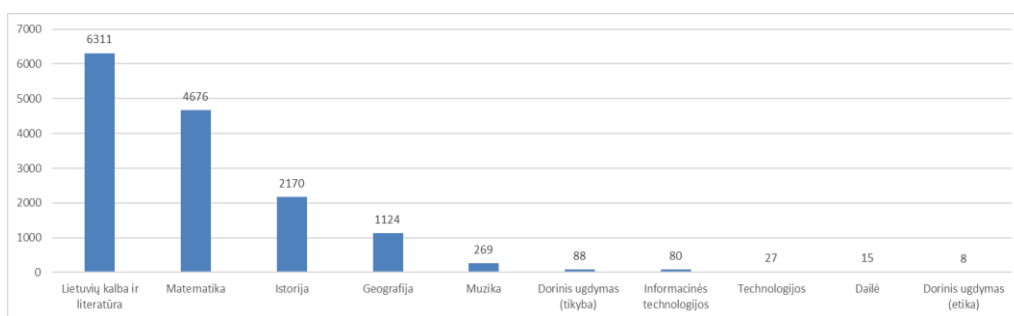
Nors iš 7 pav. matyti, kad ženkliai dalis vadovėlių, parengtų pagal 2008 m. patvirtintas Bendrąsias programas, buvo išleisti pakartotinai (atnaujinti), tačiau duomenys rodo, kad 2022 m. mokyklos įsigijo nedidelį kiekį vadovėlių, išleistų ir prieš keliolika metų.

Siekiant atlikti išsamesnę įsigytų vadovėlių apžvalgą, žemiau pateikti apibendrinti duomenys, susisteminti pagal pagrindinio ugdymo koncentrus (5–6, 7–8 ir 9–10 kl.). Taip pat yra išskirti Lietuvos tautinių mažumų mokykloms skirti vadovėliai lenkų ir rusų kalba.

VADOVĖLIAI, SKIRTI 5–6 KLASĖMS

Iš viso 2022 m. mokyklos 5–6 klasėms įsigijo 14 768 vadovėlius lietuvių kalba (neskaitant profesinio mokymo įstaigų) (8 pav.).

8 pav. Įsigytų 5–6 klasių vadovėlių lietuvių kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

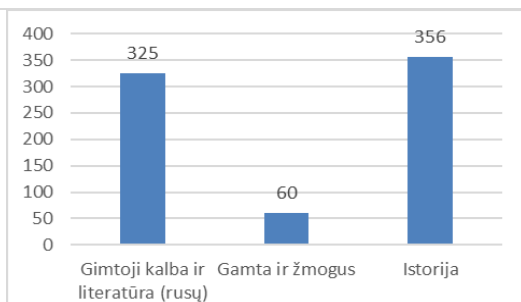

Iš 8 pav. matome, kad daugiausia įgytų vadovėlių buvo skirta lietuvių kalbai ir literatūrai, matematikai, istorijai ir geografijai. Tik keletas arba keliolika vadovėlių buvo įsigyta doriniam ugdymui (etika) ir dailei.

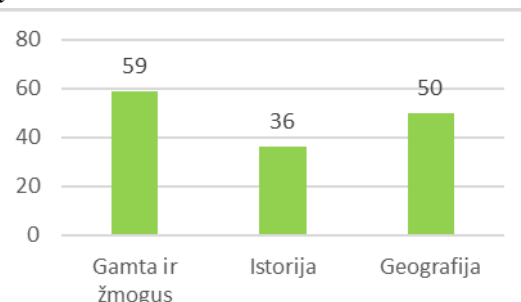
Atskirai dera nurodyti vadovėlius, kurie skirti užsienio kalbai mokytis (išleisti Lietuvoje esančių leidyklų). 5–6 klasėse mokytis anglų kalbos buvo įsigyti 33 vadovėliai ir įsigyta 2419 vadovėlių, skirtų rusų kalbai (kaip užsienio kalbai) mokytis, iš jų kelis vadovėlius įsigijo profesinio mokymo įstaigos.

Tautinių mažumų – lenkų ir rusų – mokyklos kai kuriems mokomiesiems dalykams įsigijo išleistus vadovėlius lenkų ir rusų kalba (9a, 9b pav.).

9a pav. Įsigytų 5–6 klasių vadovėlių rusų kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

9b pav. Įsigytų 5–6 klasių vadovėlių lenkų kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

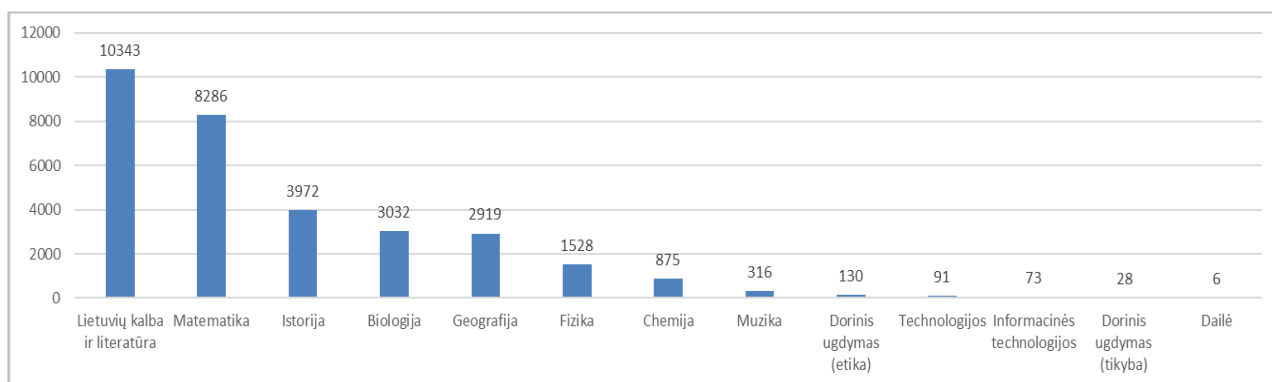

Apibendrinami 9a ir 9b pav. matome, kad mokyklos 5–6 klasėms įsigijo 741 vadovėlių rusų kalba ir 145 vadovėlius lenkų kalba. Dviejų dalykų vadovėliai (gamta ir žmogus, istorija) buvo išleisti abiem kalbomis – lenkų ir rusų. Pagal mokyklų tipus daugiausiai vadovėlių įsigijo gimnazijos, mažiau – progimnazijos ir pagrindinės mokyklos.

VADOVĖLIAI, SKIRTI 7–8 KLASĖMS

Iš viso 2022 m. mokyklos įsigijo 31 599 vadovėlius, skirtus 7–8 klasėms (neįtraukti užsienio kalbai mokytį skirti vadovėliai, kurie išleisti kitose valstybėse). Detalesnis 7–8 klasių vadovėlių pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus pavaizduotas 10 pav. (neskaitant profesinio mokymo įstaigų).

10 pav. Įsigytų 7–8 klasių vadovėlių lietuvių kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

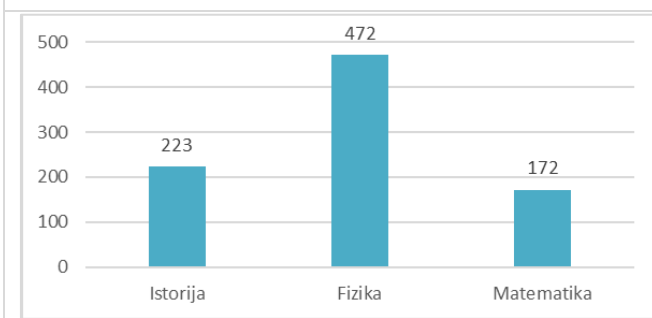

Iš 10 pav. matyti, kad daugiausia vadovėlių įsigyta lietuvių kalbai ir literatūrai, matematikai ir istorijai. Tik keletas ar kelios dešimtys vadovėlių buvo nupirkti dailės, dorinio ugdymo (tikyba) ir informacinių technologijų dalykams.

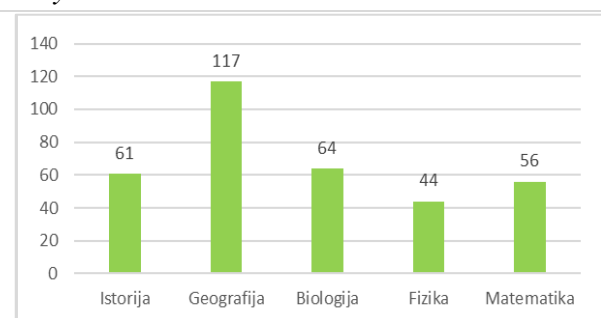
Dalis įsigytų ir Lietuvoje išleistų vadovėlių buvo skirta užsienio kalboms mokytis: anglų kalbos – 10, vokiečių kalbos – 487, rusų kalbos – 1618 vadovėlių, iš kurių 3 vadovėlius nupirko profesinio mokymo įstaigos.

Tautinių mažumų – lenkų ir rusų – mokyklos įsigijo kai kuriems dalykams išleistus vadovėlius lenkų ir rusų kalba (10a, 10b pav.).

10a pav. Įsigytų 7–8 klasių vadovėlių rusų kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

10b pav. Įsigytų 7–8 klasių vadovėlių lenkų kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

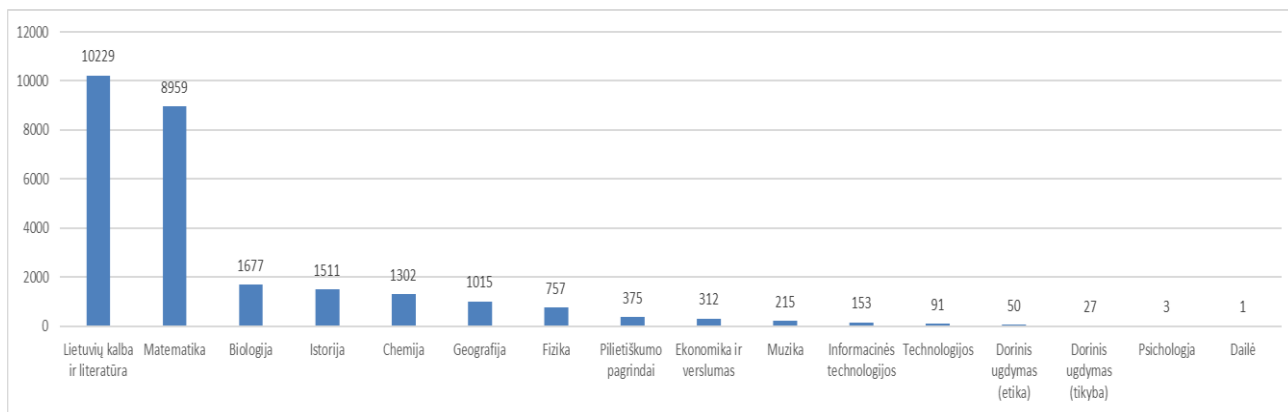

Apibendrinami 10a ir 10b pav. matome, kad mokyklos įsigijo 867 vadovėlius rusų kalba ir 342 vadovėlius lenkų kalba. Trijų dalykų vadovėliai (istorija, fizika, matematika) buvo išleisti abiem kalbomis – lenkų ir rusų.

VADOVĖLIAI, SKIRTI 9–10 KLASĖMS

Iš viso 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklos 9–10 klasėms įsigijo 26 677 vadovėlius (neskaitant profesinio mokymo įstaigų), kurie buvo išleisti Lietuvoje. Pagal mokomuosius dalykus vadovėliai pasiskirstė taip (11 pav.).

11 pav. Įgytų 9–10 klasių vadovėlių lietuvių kalba pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

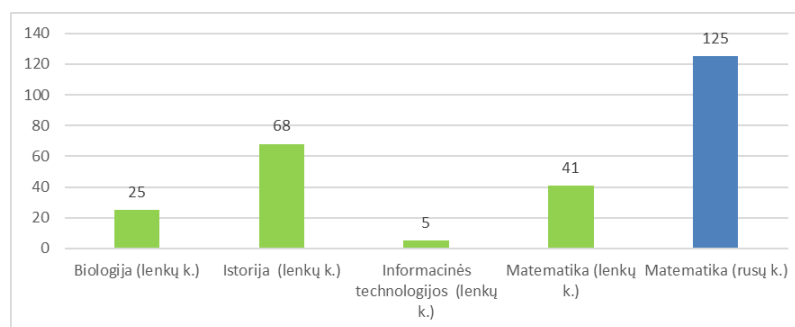

11 pav. parodyta, kad daugiausia vadovėlių buvo įsigyta lietuvių kalbai ir literatūrai, matematikai ir biologijai. Kitų dalykų vadovėlių buvo nupirkta kelis kartus mažiau. Antra vertus, kai kurių dalykų vadovėlių buvo įsigyta tik keli vienetai, kaip antai dailės ir psichologijos. Pagal mokyklų tipus, daugiausia vadovėlių įsigijo gimnazijos ir pagrindinės mokyklos, mažiausiai – progimnazijos.

Dalis įsigytų ir Lietuvoje išleistų vadovėlių buvo skirti užsienio kalboms mokytis: rusų kalbos – 3695 (iš jų 27 vadovėlius nupirko profesinio mokymo įstaigos), vokiečių kalbos – 45 vadovėliai (išleisti Lietuvos leidyklų).

Tautinių mažumų mokyklos įsigijo kai kuriuos dalykų vadovėlius lenkų ir rusų kalba (11a pav.).

11a pav. Įsigytų 9–10 klasių vadovėlių rusų ir lenkų kalbomis pasiskirstymas pagal mokomuosius dalykus

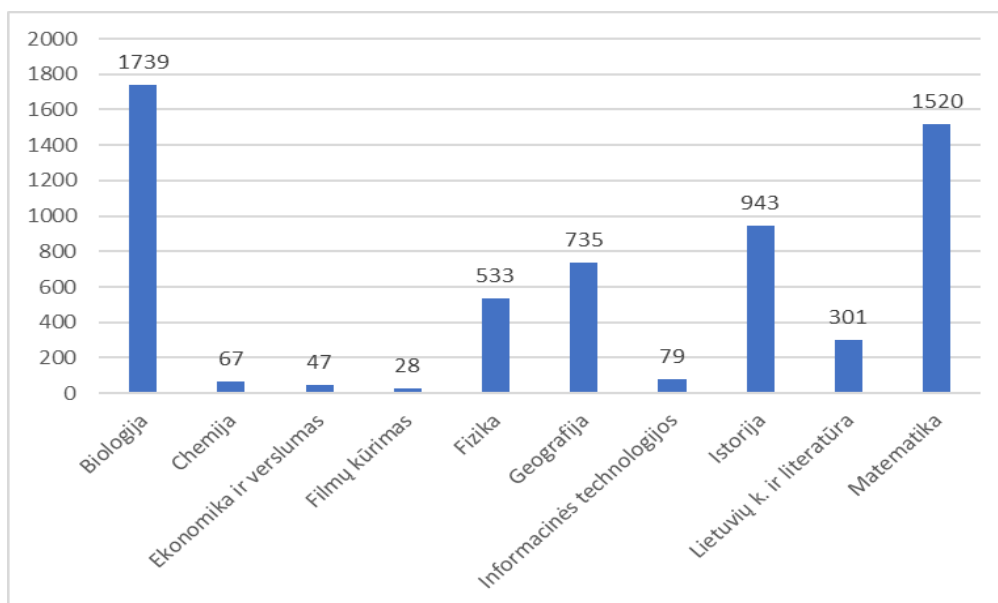
11 pav. matome, kad lenkų kalba buvo įsigyti nedideliais kiekiais keturių dalykų vadovėliai, o rusų kalba tik vieno dalyko – matematikos.

Apibendrindami visus pagrindinio ugdymo programai įsigytus vadovėlius matome, kad daugiausiai nupirkta vadovėlių yra lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos, o mažiausiai – dailės, dorinio ugdymo (etika, tikyba) ir technologijos.

INFORMACIJA APIE ĮSIGYTUS VIDURINIO UGDYMO PROGRAMOS VADOVĖLIUS 11–12 KLASĖMS

Bendrojo ugdymo mokyklų 11–12 klasėms (neskaitant profesinio mokymo įstaigų) 2022 m. buvo nupirkti 5992 vadovėliai, kurie išleisti Lietuvoje. 12 pav. parodyta, kaip vadovėliai pasiskirstė pagal mokomuosius dalykus.

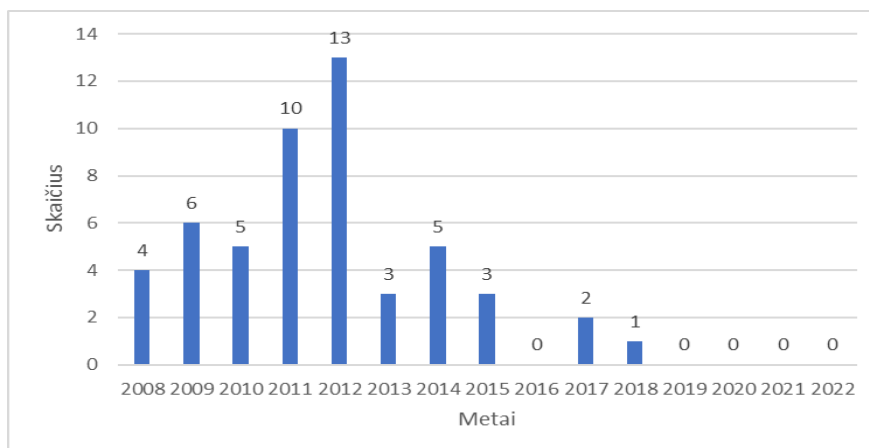
12 pav. Įsigyti vadovėliai bendrojo ugdymo mokyklos 11–12 klasei, išleisti lietuvių kalba

Iš 12 pav. matyti, kad daugiausia buvo nupirkti biologijos ir matematikos vadovėlių, o mažiausiai – filmų kūrimo bei ekonomikos ir verslumo vadovėlių (tik po kelias dešimtis). Vadovėlių tautinių mažumų mokykloms lenkų ir rusų kalba nebuvo išleista, todėl jų mokyklos ir neįsigijo.

Analizuojant 11–12 klasei išleistų vadovėlių kiekį chronologijos aspektu, akivaizdu, kad per pastarąjį 15-os metų laikotarpį jų leidybos apimtys ir tendencijos kitokios, jeigu lyginsime pokyčius su pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo programai skirtų vadovėlių leidyba (13 pav.).

13 pav. Išleisti vadovėliai 11–12 klasei 2008–2022 m. lietuvių kalba

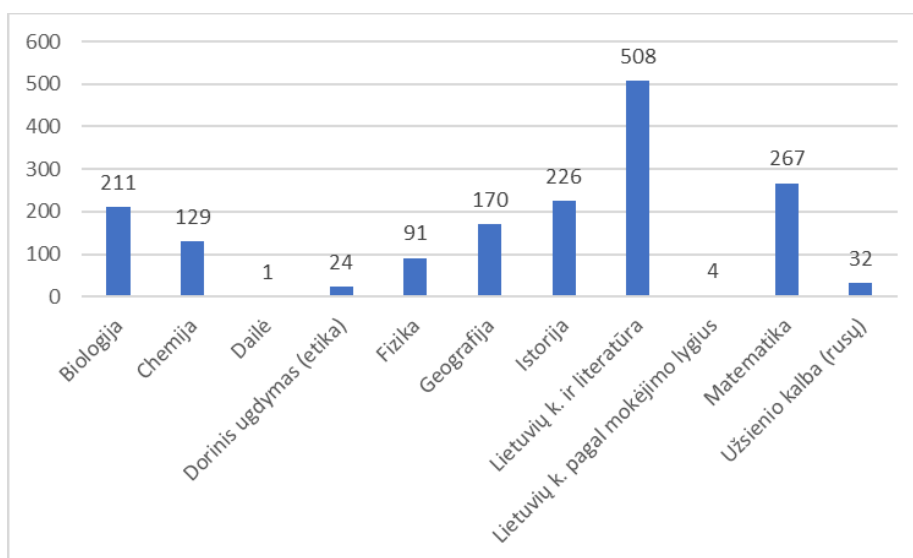

Iš 13 pav. matome, kad didžiausias kiekis vadovėlių buvo išleistas 2012 m. (Bendrosios programos patvirtintos 2011 m.). Vėlesniu laikotarpiu išleidžiamų vadovėlių kiekis gerokai sumažėjo ir visiškai nutrūko nuo 2019 m. Pagrindinė priežastis – pradėjus rengti Bendrąsias programas, leidėjai laukė jų turinio atnaujinimo. 2022 m. dauguma mokyklų dėl to įsigijo santykinai seniai išleistus vadovėlius.

PROFESINIO MOKYMO ĮSTAIGŲ ĮSIGYTI VADOVĖLIAI

Profesinio mokymo įstaigos, vykdančios bendrojo ugdymo programą, 2022 m. įsigijo 1663 vadovėlius. Pagal mokomuosius dalykus vadovėliai pasiskirstė taip (14 pav.).

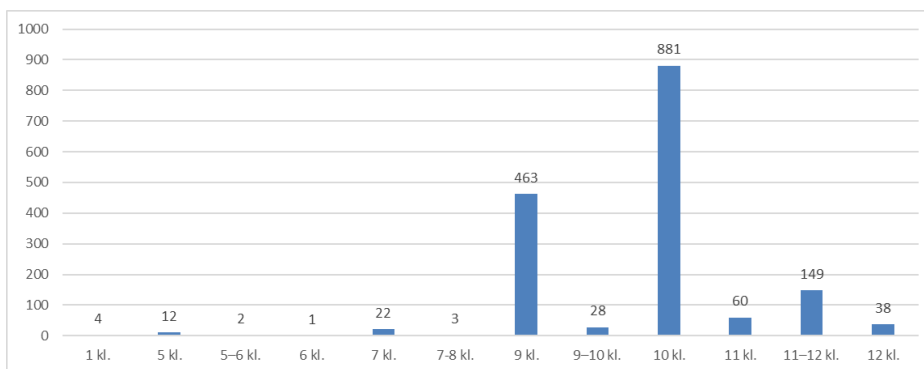
14 pav. Profesinio mokymo įstaigų įsigyti vadovėliai bendrojo ugdymo dalykams

Iš 14 pav. matyti, kad daugiausia įsigyta lietuvių kalbos ir literatūros vadovėlių, dvigubai mažiau – matematikos vadovėlių. O štai dalies vadovėlių įsigyta tik vienetai (dailės, lietuvių k. pagal mokėjimo lygius) arba kelios dešimtys (dorinis ugdymas (etika), užsienio kalba (rusų), fizika).

Pagal tai, kurioms klasėms yra skirti įsigyti vadovėliai, duomenys pateikti žemiau pateiktoje diagramoje (15 pav.).

15 pav. Profesinio mokymo įstaigų įsigyti vadovėliai pagal klases

Iš 15 pav. matyti, kad daugiausia profesinio mokymo įstaigos įsigijo vadovėlių 10 klasei, kiek mažiau – 9 ir 11–12 klasėms. Po vieną kitą vadovėlį įsigijo 1–8 klasėms.

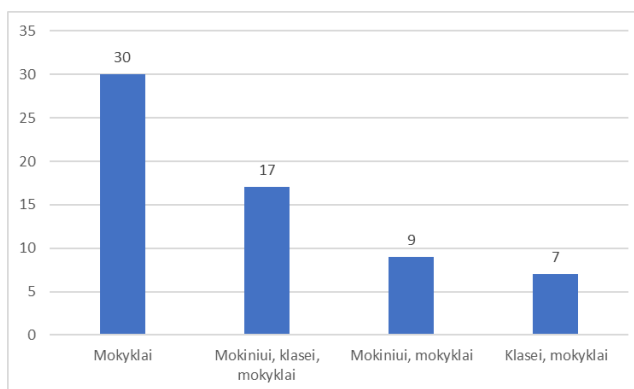
Apibendrinant profesinio mokymo įstaigų įsigytus vadovėlius dera pažymėti, kad visi vadovėliai buvo įsigyti valstybine lietuvių kalba ir daugiausia jų (kaip ir bendrojo ugdymo mokyklose) buvo skirta lietuvių kalbai ir literatūrai bei matematikai.

INFORMACIJA APIE ĮSIGYTAS SKAITMENINES MOKYMO PRIEMONES

Bendrojo ugdymo mokyklos ir profesinio mokymo įstaigos 2022 m. turėjo galimybę įsigyti teisę naudotis 63 skaitmeninėmis mokymo priemonėmis (toliau – SMP), apie kurias informacija skelbiama Švietimo portale. Mokyklos iš viso įsigijo licencijas 56 SMP. Renkant duomenis, mokyklų buvo prašoma pažymėti įsigytos licencijos paskirtį (mokyklai, klasei, mokiniui) ir licencijos galiojimą laiką mėnesiais.

Dalies SMP licencijų paskirtis buvo trejopa, dalies – dvejopa, dalis minėtų priemonių turėjo tik vieną paskirtį (16 pav.).

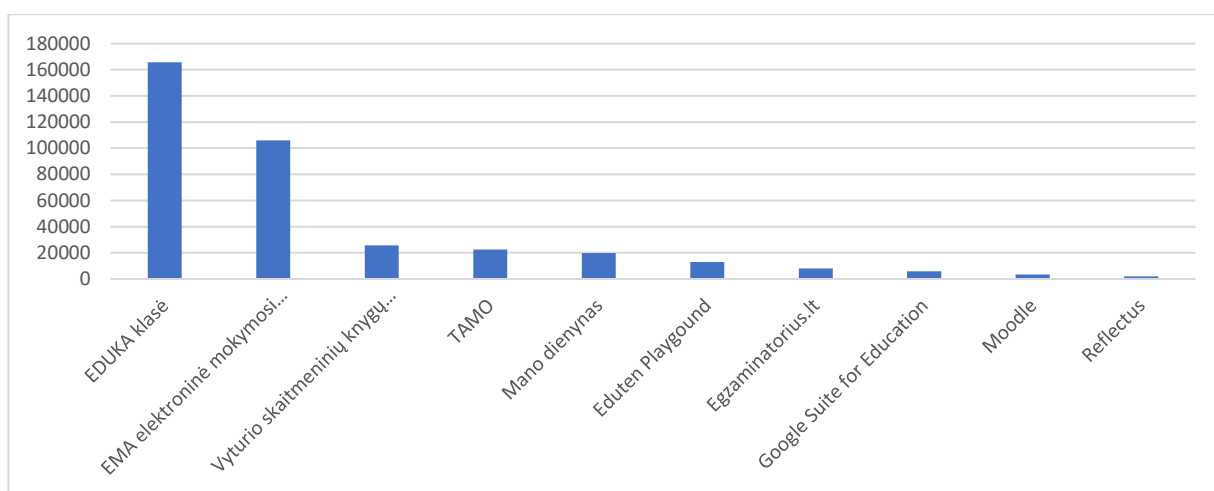
16 pav. Skaitmeninių mokymo priemonių licencijų kiekis pagal jų paskirtį

16 pav. pavaizduota, kad daugiausia SMP licencijų buvo įsigyta mokyklai ir beveik dvigubai mažiau – mokiniui, klasei ir mokyklai, o mažiausiai įsigyta licencijų klasei ir mokyklai.

Nepaisydami skaitmeninės priemonės paskirties, išskyrėme dešimt skaitmeninių priemonių, kurių licencijų 2022 m. mokyklos įsigijo daugiausia. Pažymėtina, kad minėtos SMP buvo įsigytos ne tik už mokyklos lėšas. Kai kurias skaitmenines priemones įsigijo tėvai savo vaikams, lankantiems mokyklą. Dėl tos priežasties įsigytų populiariausių SMP licencijų skaičius tikrovėje buvo didesnis. Kita vertus, ŠVIS turimi duomenys yra susisteminti tokie, kokie buvo gauti iš mokyklų, todėl gali būti tam tikrų netikslumų. Duomenys pateikti apibendrinti (17 pav.).

17 pav. Skaitmeninės priemonės, kurių licencijų mokyklos įsigijo daugiausia 2022 m.

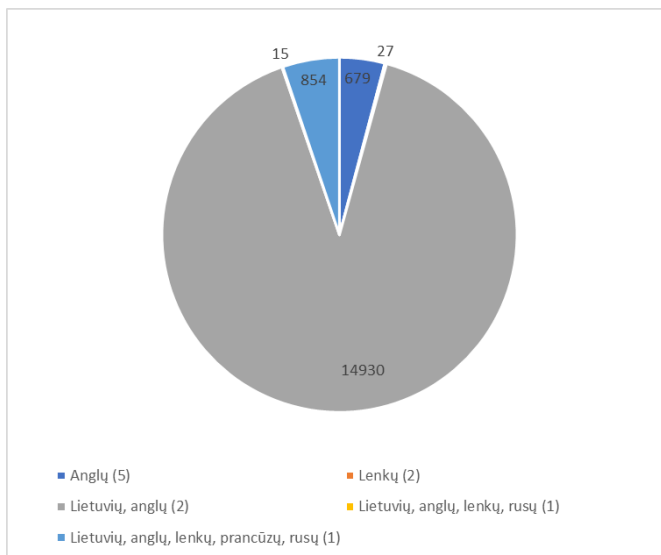
17 pav. rodo, kad Lietuvos mokyklos daugiausia įsigijo skaitmeninės mokymo(si) aplinkos „EDUKA klasė“ licencijų, antroje vietoje – elektroninė mokymo(si) aplinka „EMA“ (to paties tiekėjo). Esama padėtis kelia riziką monopolijai atsirasti. Kiek mažiau įsigyta „Vyturio“ skaitmeninių knygų biblioteka. elektroninių švietimo sistemų-dienynų TAMO bei švietimo ir ugdymo įstaigų „Mano dienyas“.

Iš aukščiau nurodytų ir mažiau įsigytų SMP licencijų sąrašo aiškėja, kad didelę dalį sudaro priemonės, kurios pasitarnauja mokytojams organizuojant ugdymo procesą, kuriant mokymo(si) turinį. Paminėtinos tokios priemonės kaip APROMIS (automatizuota programavimo mokymo informacinė sistema, kurioje yra įvairaus sudėtingumo programavimo užduočių), „Book Creator“ (leidžia susikurti mokymo turinį), „Canva“ (leidžia kurti dizainus, kuriais galima dalintis ar spausdinti), EDUCATION (mokymosi platforma, siūlanti interaktyvius skaitmeninius resursus), edukacinė aplinka „MozaBook“ (edukacinė pristatymų programinė įranga), interaktyvių pateikčių turinio kūrimo ir turinio bibliotekos programinė įranga „i3Learnhub“, „Reflektus“ (reflektavimo sistema sumaniam mokymuisi), „Teachers Lead Tech“ (platformoje mokytojai gauna prieigą prie paruošto ir nuolat atnaujinamo turinio), „Wordwall“ (padeda patraukliai susikurti norimą mokymo turinį) bei kt.

Dalis SMP, kurių licencijos buvo įsigytos, buvo skirtos dalyko mokymui. Keletas jų buvo skirtos matematikai: „10monkeys“ (žaidimai, sukurti specialiai 6–10 metų amžiaus vaikams), „elicejus“ (matematikos žinių spragas atsekanti ir jas užpildyti padedanti savivaldaus mokymosi platforma 5–12 klasių moksleiviams), internetiniai mokytojo komplektai (IMK) „Matematika“ (sukurti leidykloje TEV plėtojant kompiuterinių užduočių rinkinių kūrimo (KURK) technologiją), „Matematika!“ (skaitmeninis VBE užduočių bankas mokytojams). Geografijai yra skirta priemonė „National Geographic Learning“, e. atlasas „Mano GAUBLYS. Geografijos atlasas VI–VIII klasėms“ ir e. atlasas „GAUBLYS. Geografijos atlasas IX–XII klasėms“, informatikai – „Bebras“ (konkurso medžiaga) ir kt.

Absoliuti dauguma įsigytų SMP buvo valstybine lietuvių kalba. Taip pat buvo įsigyta dešimt SMP kitomis kalbomis – anglų, lenkų, prancūzų, rusų. Dalis priemonių pritaikytos naudotis dviem, keturiomis ir penkiomis kalbomis (18 pav.).

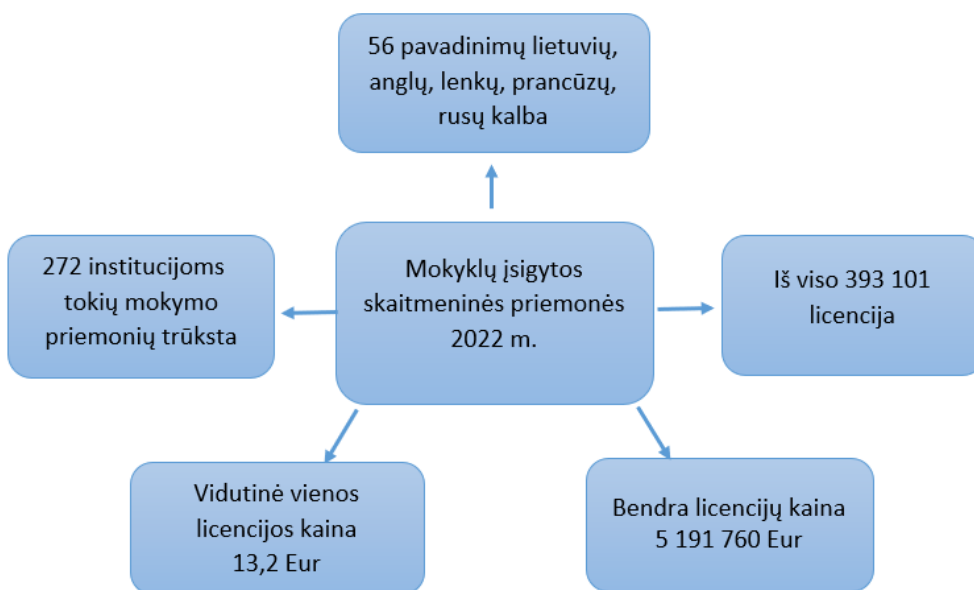
18 pav. Mokyklų įsigytų SMP licencijos užsienio kalbomis ir įsigytų licencijų kiekis

Kaip matyti iš 18 pav., daugiausia licencijų įsigyta SMP anglų kalba – tiek vien anglų kalba, tiek ir kartu su kitomis kalbomis, įskaitant ir lietuvių.

Svarbiausi duomenys apie visų tipų mokyklų įsigytas licencijas SMP pateikti 19 pav.

19 pav. Duomenys apie bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinių mokymo įstaigų įsigytas SMP

APIBENDRINIMAS IR REKOMENDACIJOS

Apibendrinami 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų įsigytus vadovėlius ir licencijas SMP, pateikiame šias išvadas ir rekomendacijas.

Išvados:

- Daugiausia vadovėlių buvo įsigyta pagrindinio ugdymo programai. Šioje ugdymo programoje, kuri aprėpia 5–10 klases, mokosi daugiausia mokinių, taip pat yra daugiau (palyginti su pradinio ugdymu) ir mokomųjų dalykų.
- Dalyko požiūriu daugiausia vadovėlių buvo įsigyta lietuvių kalbai ir literatūrai bei matematikai. Tikėtina, kad iš dalies tai lemia intensyvesnis šių vadovėlių naudojimas ir jų greitesnis nusidėvėjimas bei siekis įsigyti leidyklų pasiūlytus naujai išleistas serijos vadovėlius.
- Kai kurių dalykų vadovėlių, kaip antai: lietuvių kalba pagal mokėjimo lygius, dorinis ugdymas (tikyba, etika), technologijos ir kt., buvo įsigyta santykinai mažai. Darytina prielaida, kad mokyklų disponuojamos lėšos yra panaudojamos kitų dalykų, kurie traktuojami kaip svarbesni, vadovėliams įsigyti.
- Dalį vadovėlių pradinio ir pagrindinio ugdymo programai tautinių mažumų mokyklos įsigijo lenkų ir rusų kalba. Tuo pačiu mokyklos nurodė ir dalyko vadovėlių trūkumą, kuris daugiausia apsiribojo keliais ar keliolika vienetų, o didžiausias buvo 1–4 klasių vadovėlių rusų kalba poreikis (trijų dalykų – 182 vnt.).
- Ženkli dalis mokyklų įsigytų vadovėlių buvo išleisti daugiau kaip prieš dešimt metų. Iš dalies susiklosčiusią būklę lėmė ir leidyklų pozicija, nes per pastaruosius kelerius metus leidyklos apribojo vadovėlių leidybą, nes laukė Bendrųjų programų atnaujinimo.
- Mokyklos įsigijo licencijas 56 SMP, kurios skirtos tam tikriems dalykams mokytis ir ugdymo procesui valdyti.
- Dalies SMP licencijų kiekis yra gana didelis („EDUKA klasė“, EMA viršija 100 tūkst. licencijų), „Vyturio“ skaitmeninių knygų biblioteka ir TAMO viršija 20 tūkst., o „Mano dienyas“ siekia beveik 20 tūkst. licencijų. Tuo pačiu dalies įgytų SMP licencijų skaičius yra minimalus.

Rekomendacijos:

- Mokykloms įsigyjant vadovėlius ir skaitmenines mokymo priemones derėtų atkreipti daugiau dėmesio į perkamų mokymo(si) priemonių paskirtį ir jų taikymo efektyvumą konkrečioje ugdymo(si) aplinkoje, taip pat numatyti vadovėlių ir skaitmeninių priemonių tarpusavio papildymo ir net kompensavimo galimybes, kuomet stinga lėšų įsigyti visoms norimoms priemonėms.
- Bendrojo ugdymo mokyklos ir profesinio mokymo įstaigos turėtų pateikti tikslius duomenis apie įsigytų licencijų skaitmeninėms mokymo priemonėms kiekį pagal jų paskirtį, galiojimo laiką ir kainą.
- Teikti mokykloms aktualią informaciją apie skaitmenines mokymo priemones, jų licencijų įsigijimo sąlygas ir naudojimo edukacinę vertę.